การพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนวิถีพุทธต้นแบบ ในจังหวัดนครราชสีมา *

The Development of The Community Financial Organizations Buddhist Master in Nakhon Ratchasima

พระเทพสีมาภรณ์
PhraThepSimaphon
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Ratchasima Campus
E-mail: Simaphon@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาหลักการดำเนินงานขององค์กรการเงินชุมชนและหลักพุทธธรรมที่สนับสนุนการจัดการองค์กร ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการองค์กรการเงินในจังหวัดนครราชสีมา และ พัฒนาองค์กรการเงินชุมชนในจังหวัดนครราชสีมาให้เป็นต้นแบบด้วยหลักพุทธธรรม วิธีการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลแบบอรรถาธิบายและพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ศึกษาหลักการดำเนินงานขององค์กรการเงินชุมชนและหลักพุทธธรรมที่สนับสนุนการจัดการองค์กร ได้แก่ องค์กรการเงินชุมชนเป็นการสะสมเงินกองทุนในหมู่บ้านเพื่อพึ่งตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หลักพุทธธรรมที่สนับสนุนการจัดการองค์กรเป็นองค์ความรู้ที่มุ่งเน้นให้ดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องเหมาะสมของสมาชิก 2) ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการองค์กรการเงินในจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ ขาดความรู้และทักษะในการจัดทำบัญชี รวมทั้งการจัดกิจกรรมทางการเงินการจัดทำเอกสารให้เป็นระบบ เพื่อใช้ในการตรวจสอบ

* ได้รับบทความ: 18 กรกฎาคม 2565; แก้ไขบทความ: 5 กันยายน 2565; ตอบรับตีพิมพ์: 8 กันยายน 2565
Received: July 18, 2022; Revised: September 5, 2022; Accepted: September 8, 2022

ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และความเต็มใจ ในการทำงานเต็มเวลา รวมทั้งบางส่วนไม่ได้รับการดูแลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือได้รับในส่วนที่ไม่ตรงกับความต้องการ 3) พัฒนาองค์กรการเงินชุมชนในจังหวัดนครราชสีมาให้เป็นต้นแบบด้วยหลักพุทธธรรม ได้แก่ ตรวจสอบผลประโยชน์ โดยใช้หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา สำหรับการพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนต้นแบบ ศีล คือ การปฏิบัติตนไม่ทุจริต ปฏิบัติตามระเบียบทางการเงิน สมาธิ คือ การปฏิบัติกิจกรรมดี ๆ อย่างต่อเนื่อง ปัญญา คือ การวิเคราะห์ตรวจสอบกันและกันอย่างมีเหตุผลรับประโยชน์ร่วมกัน

คำสำคัญ: การพัฒนา; องค์กรการเงินชุมชน; วิถีพุทธต้นแบบ

Abstract

The objectives of this research were 1) to study concepts, theories, and principles of the Community Financial Organizations' Performance and Buddha – Dharma principles for the Organization Management, 2) to study the current situations and problems of managing the Community financial organizations in Nakhon Ratchasima, and 3) to develop the community financial organizations in Nakhon Ratchasima as a model by the use of Buddha-Dharma. This study was a qualitative research. The key informant were 25 monks/ people. The research instruments was an interview, and data analysis by descriptive analysis.

The result showed that: 1) Concepts, theories, and principles of the Community Financial Organizations' Performance and Buddha – Dharma principles for the Organization Management were that the financial organization was the saving of the village fund's money for relying on oneself and helping each other. The Buddha – Dharma principles for the Organization Management emphasized on the members' way of life in the right and appropriate way. 2) It was found that the management was the main problem of managing the financial organizations in Nakhon Ratchasima. Lack of knowledge and skills in accounting including

organizing financial activities and documenting systematically for use in checking the shortage of knowledgeable personnel and willingness to work full time including some that are not taken care of by the relevant agencies or received in parts that do not meet the needs. 3) The development of the community financial organizations in Nakhon Ratchasima as a model by the use of Buddha-Dharma included the investigation of benefits, and Trisikkha principle/ The Threefold Training (Sila-percept, Samadhi - meditation, Panya – wisdom). Sila was about behaving themselves honest and following the financial regulations. Samadhi was about performing the good activities continuously. Panya was about analyzing and investigating each other together reasonably.

Keywords: development; financial organizations; Buddhist master

1. บทนำ

การแก้ไขปัญหาความยากจน ต้องได้รับการแก้ไขให้ครอบคลุมทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นความยากจนทางเศรษฐกิจ และความยากจนเชิงโครงสร้าง จำเป็นต้องระดมศักยภาพของประเทศที่มีอยู่ในทุกภาค ได้แก่ ภาครัฐบาล ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งในการแก้ไขปัญหาสามารถทำได้หลากหลายวิธีการและหลายรูปแบบ ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากโครงสร้างที่ไม่เป็นธรรม (Adjei, Arun, & Hossain, 2009) แนวทางหนึ่งที่เหมาะสม คือ การนำหลักและวิธีการสหกรณ์มาใช้ เพราะแนวคิดของสหกรณ์ เป็นการรวมกลุ่มของคนที่มีปัญหาเดียวกัน เพื่อรวมกันแก้ไขปัญหา ภายใต้เงื่อนไขขอบเขตทางวัฒนธรรมในระดับชุมชนเดียวกัน เป็นการสร้างเครือข่ายคุ้มครองทางสังคม (Social Safety Net) สำหรับกรณีตัวอย่าง การนำแนวทางดังกล่าวมาใช้จนประสบผลสำเร็จในระดับโลก คือ การจัดตั้งธนาคารหมู่บ้าน ประเทศบังคลาเทศ หรือที่รู้จักกันในชื่อ ธนาคารกรามีน (The Grameen Bank) ที่มีเป้าหมายเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน โดยธนาคารหมู่บ้านกรามีนได้ทดลองจัดตั้งครั้งแรกที่หมู่บ้านโจบรา เมืองจิตตะกอง โดยมูฮามัดยูนัส (Muhammad Yunus) หัวหน้าภาควิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยจิตตะกอง ซึ่งในปัจจุบัน คือ ผู้ที่ได้รับรางวัลโนเบล สาขาสันติภาพ โดยหลักการของธนาคารหมู่บ้านกรามีน คือ การระดมเงินออมและให้สินเชื่อแต่เฉพาะประชาชนที่ยากจน

เพื่อการยกฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ยากจน จึงให้การสนับสนุนด้านการเงินแก่คนยากจนในชนบททั้งผู้หญิงและผู้ชาย ขจัดการเอารัดเอาเปรียบ และการขูดรีดของนายทุนเงินกู้ และสนับสนุนการสร้างสรรค์โอกาสในการช่วยเหลือตนเองให้เกิดขึ้น ในหมู่ประชาชนผู้ยากไร้ทั้งหลาย (Li, Gan, & Hu, 2011) โดยผลของการศึกษาดังกล่าวพบว่า การที่ผู้ยากจนได้ดำเนินธุรกรรมการธนาคารเอง จะสามารถช่วยเหลือประชาชนคนยากไร้ให้มีหลักประกันความเป็นอยู่ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ทำให้การดำเนินการธนาคารหมู่บ้านในบังคลาเทศได้ขยายตัวอย่างกว้างขวาง รัฐบาลได้ออกกฎหมายรับรอง และช่วยเหลือด้านเงินทุนอย่างเพียงพอ (ประเวศ วะสี, 2550) โดยมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาให้ธนาคารหมู่บ้านเป็นสถาบันการเงินของคนยากไร้ทั่วประเทศ โดยมีหลักการสำคัญ คือ การประหยัด อดออมเงินด้วยการนำมาถือหุ้นธนาคาร และเปิดบัญชีเงินฝากไว้กับธนาคารและกู้ยืมเงินจากธนาคารของตนนี้ไปประกอบอาชีพ และซื้อที่ดิน ที่อยู่อาศัยของตนเอง (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2544)

จังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดหัวเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือเป็นประตูสู่ภาคอีสาน มีพื้นที่มากที่สุดในประเทศไทย และมีประชากรมากที่สุดเป็นลำดับสองของประเทศมีศักยภาพในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมในระดับสูง จะเห็นได้จากผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด หรือผลิตภัณฑ์จังหวัด (Gross Provincial Products: GPP) ของจังหวัดนครราชสีมาในปี พ.ศ. 2558 เท่ากับ 172,359 ล้านบาท สูงที่สุดในกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือคิดเป็นผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัวที่แท้จริงเท่ากับ 69,719 บาท (ปีฐาน พ.ศ. 2563) จากข้อมูลการจัดตั้งธนาคารหมู่บ้าน จะเห็นได้ว่าจังหวัดนครราชสีมา เป็นจังหวัดที่มีการจัดตั้งธนาคารหมู่บ้านในช่วงเริ่มต้นมากที่สุด คือ 3 ธนาคารจาก 10 ธนาคาร และเมื่อทำการศึกษาข้อมูลในปัจจุบัน พบว่ามีการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนที่มีลักษณะการดำเนินงานเหมือนกับธนาคารหมู่บ้านในปัจจุบันที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานใหญ่ ๆ 2 หน่วยงาน ประกอบด้วย ธนาคารออมสิน และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร โดยมีพัฒนาชุมชนเป็นหน่วยงานประสาน (จำนงค์ สมประสงค์, 2555)

สถาบันการเงินชุมชนที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นนั้น ส่วนใหญ่ธนาคารออมสินจะเป็นผู้สนับสนุนหลัก มีทั้งที่ยังคงยังดำเนินงานอยู่และมีส่วนหนึ่งซึ่งเป็นส่วนน้อยที่เลิกดำเนินงานไปแล้วซึ่งมักเป็นสถาบันการเงินชุมชนที่มีการก่อตั้งไม่นาน แต่สถาบันการเงินชุมชนที่ก่อตั้งมานานมักยังคงดำเนินงานอยู่ ถึงแม้ว่าจะมีช่วงระยะเวลาในการดำเนินงานเพียงบางช่วงแต่ก็ยังจัดได้ว่าช่วยก่อให้เกิดการออมของประชาชนในชุมชนได้เป็นอย่างดี (ยงยุทธ เจริญรัตน์, 2545) การแก้วิกฤติ

เศรษฐกิจแนวพุทธเป็นการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเน้นการทำสัมมาอาชีพเพื่อเลี้ยงชีวิตตามกระบวนการแสวงหาสัจธรรมของเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ศาสนา ที่ควบคู่กันแบบองค์รวม ทั้งนี้เพราะการพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเน้นความเจริญของวัตถุ ส่งผลให้ประชาชนมีความทุกข์มากขึ้น แต่เศรษฐกิจแนวพุทธมุ่งพัฒนาสิ่งที่ไม่มีประโยชน์ให้เป็นประโยชน์แก่สังคม ลดการดำเนินเศรษฐกิจมุ่งพัฒนาสิ่งที่ไม่มีประโยชน์ให้เป็นประโยชน์เพื่อตนเอง เพราะเศรษฐกิจเน้นความเจริญของวัตถุเป็นต้นเหตุของปัญหา (Mago & Mago, 2013).

จุดเริ่มต้นของวงจรเศรษฐกิจแนวพุทธ ซึ่งอาศัยปัจจัยหลักทางเศรษฐกิจแบบองค์รวมเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในจังหวัดนครราชสีมา อันนำไปสู่ความมั่นคงของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยองค์กรการเงินชุมชนวิถีพุทธเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนที่ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่แนวคิดทางพุทธศาสนาเป็นแกนกลางในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เริ่มจากประชาชนในระดับฐานราก (ชญาณ์นันท์ ณัชภัคปฐมภพ, 2558) ซึ่งใช้ความหลากหลายของภูมิปัญญา พร้อม ๆ กับการหนุนเสริมจากทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน เป็นพลังขับเคลื่อนสังคม ไปสู่การบรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ การพัฒนาทุนทางสังคม การแก้ปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน และการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนจากฐานรากองค์กรการเงินชุมชนวิถีพุทธ

องค์กรการเงินชุมชนวิถีพุทธต้นแบบ มีความเชื่อมโยงของกิจกรรมตามวิถีพุทธเป็นสถาบันการเงินของชุมชนที่ดำเนินกิจกรรมทางการเงินส่งเสริมการออมเงินของชุมชนเป็นแหล่งทุนของชุมชนในการเสริมสร้างธุรกิจชุมชน การที่ส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจทางด้านเศรษฐกิจชุมชน โดยวิธีการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนทั้งในระบบและนอกระบบตลอดชีวิต อีกทั้งยังแก้ไขปัญหาการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของชุมชน ตามหลักพระพุทธศาสนาการพึงพาตนเอง การพึ่งพาหมู่คณะ (สงฆ์) การมีส่วนร่วมของหมู่คณะ การดำเนินชีวิตที่เหมาะสมที่สมาชิกนำหลักการมาปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเป็นต้นแบบองค์กรการเงินชุมชนวิถีพุทธ

จังหวัดนครราชสีมาเกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำ แม้ว่าเครื่องมือที่รัฐบาลใช้ไม่ว่านโยบายการคลังโดยใช้ภาษี การกระตุ้นการใช้จ่ายของภาครัฐต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำการเข้าถึงแหล่งเงินทุน และสวัสดิการสังคม จึงรวมตัวกันเพื่อแก้ปัญหาความไม่พอเพียงของแหล่งเงินทุนโดยการจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชนให้สอดคล้องกับความต้องการบนพื้นฐานการพึ่งพาตนเอง

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนวิถีพุทธต้นแบบในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้ใช้เป็นแนวทางในสร้างองค์กรการเงินชุมชนวิถีพุทธเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในจังหวัดนครราชสีมาและสถานศึกษา หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแบบมีส่วนร่วมต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการดำเนินงานขององค์กรการเงินชุมชนและหลักพุทธธรรมที่สนับสนุนการจัดการองค์กร

2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาการจัดการองค์กรการเงินในจังหวัดนครราชสีมา

3. เพื่อพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนในจังหวัดนครราชสีมาให้เป็นต้นแบบด้วยหลักพุทธธรรม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้รูปแบบการสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลตามประเด็นการวิจัย ตามวัตถุประสงค์

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยคัดเลือกแบบเจาะจงโดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกจาก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ตัวแทนพัฒนาชุมชน พระสงฆ์นักพัฒนา จำนวน 25 รูป/คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือ โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางกำหนดเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี หลักการดำเนินงานขององค์กรการเงินชุมชน สภาพปัจจุบัน ปัญหาการจัดการองค์กรการเงิน

การตรวจสอบและหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญ โดยคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญจาก ผู้มีความเชี่ยวชาญ รวมจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง

ของข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence, IOC) ทั้งนี้แบบสัมภาษณ์มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00

3. ผู้วิจัยได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกซึ่งเป็นคำถามแบบมีโครงสร้างจากผู้ให้ข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องซึ่งได้จากการศึกษาค้นคว้ารวบรวมเอกสาร หนังสือ วิทยานิพนธ์และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากในประเทศ รวมถึงการศึกษาข้อมูลจากสื่อทางอินเตอร์เน็ต โดยที่ผู้วิจัยต้องทำการสัมภาษณ์ไปตามคำถามที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์ตามข้อที่กำหนดไว้เท่านั้นและจดบันทึกข้อมูลและบันทึกเสียงตามคำบอกของผู้ถูกสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่เน้นการลงพื้นที่ และใช้แนวคิดทฤษฎี มาเป็นกรอบในการอธิบายข้อมูลจาก การพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนวิถีพุทธต้นแบบในจังหวัดนครราชสีมาโดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) โดยพิจารณาจากแหล่งข้อมูล ระยะเวลา และสถานที่ เพื่อหาความเหมือนและแตกต่างของข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายจากหลากหลายกลุ่มจากทีมนักวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลใน 2 ลักษณะคือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี หลักการดำเนินงานขององค์กรการเงินชุมชน สภาพปัจจุบัน ปัญหาการจัดการองค์กรการเงิน และ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ในส่วนการนำเสนอผู้วิจัยนำเสนอในลักษณะของการเล่าเรื่องพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Narrative Analysis Description) และใช้หลักการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) มีการเชื่อมโยงปรากฏการณ์ ที่เกิดขึ้นกับแนวคิดทฤษฎีว่ามีความสอดคล้องหรือแตกต่างกันอย่างไร

4. สรุปผลการวิจัย

1. หลักการดำเนินงานขององค์กรการเงินชุมชนและหลักพุทธธรรมที่สนับสนุนการจัดการองค์กร ตามหลักการของพระพุทธศาสนา การพัฒนาจะต้องดำเนินไปพร้อม ๆ กัน 4 ทาง คือ การพัฒนาทางด้านกายภาพ การพัฒนาศีลธรรมและ/หรือการพัฒนาสังคม การพัฒนาทางด้านจิตใจ และการพัฒนาทางด้านปัญญา นอกจากนี้การพัฒนาเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคม ซึ่งได้แก่ คน กลุ่มคน การจัดระเบียบความสัมพันธ์ทางสังคม ด้วยการจัดสรรทรัพยากรของสังคมอย่างยุติธรรม และมีประสิทธิภาพ และการพัฒนา หมายถึง การที่คน

ในชุมชนและสังคมโดยส่วนรวม ได้ร่วมกันดำเนินกิจกรรมเพื่อปรับปรุงความรู้ความสามารถของตนเอง ได้ร่วมกันเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของตน ชุมชน และสังคมให้ดีขึ้น

องค์กรการเงินชุมชนหมู่บ้าน เป็นการสะสมเงินกองทุนในหมู่บ้าน เพื่อการพึ่งตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การประกันความมั่นคงและความก้าวหน้าขององค์กรการเงินชุมชนหมู่บ้านก็คือ การบริหารงานโดยองค์ประกอบของการบริหารงาน คือ คณะกรรมการซึ่งคณะกรรมการจะต้องเป็นที่ศรัทธาของสมาชิก มีความสามารถ และเป็นผู้ที่มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์เสียสละ รับผิดชอบ มีการทางานอย่างโปร่งใส โดยเฉพาะระบบบัญชีต้องสะอาด บริสุทธิ์ รับการตรวจสอบได้ตลอดเวลา

2. ปัญหาการจัดการองค์กรการเงินในจังหวัดนครราชสีมา ปัญหาหลัก คือ การบริหารจัดการ สมาชิกสะสมเงินกองทุนเพื่อการพึ่งตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน คณะกรรมการเป็นที่ศรัทธาของสมาชิก มีความสามารถ และเป็นผู้ที่มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ ทำงานอย่างโปร่งใส การขาดความรู้และทักษะในการจัดทำบัญชี รวมทั้งการจัดกิจกรรมทางการเงิน การจัดทำเอกสารให้เป็นระบบ เพื่อใช้ในการตรวจสอบ ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และความเต็มใจ ในการทำงานเต็มเวลา รวมทั้งบางส่วนไม่ได้รับการดูแลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับในส่วนที่ไม่ตรงกับความต้องการ ในการสนับสนุนความรู้ และแนวทางปฏิบัติ เพื่อแก้ไขปัญหา ข้อบกพร่องของกองทุน เช่น หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ช่องทางการลงทุนที่สร้างผลตอบแทน

3. พัฒนาองค์กรการเงินชุมชนในจังหวัดนครราชสีมา ให้เป็นต้นแบบด้วยหลักพุทธธรรม ได้แก่ การพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนต้นแบบด้วยหลักพุทธธรรม เริ่มต้นจากจิตสาธารณะของคณะกรรมการที่ต้องการพัฒนาชุมชนของตนเอง ความต้องการของชุมชน ปัญหาชุมชน รัฐสนับสนุนการจัดตั้งองค์กรการเงินชุมชน และองค์กรการเงินชุมชนเมื่อดำเนินการแล้ว ปัญหาการดำเนินงาน การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ความขัดแย้งไม่แน่ใจในการบริหารองค์กร การพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนมีการสร้างความมั่นใจแก่สมาชิกโดยบุคคล คณะกรรมการเป็นผู้มีศีลสร้างความเชื่อมั่นแก่สมาชิก ศีลสร้างความสุขสงบ ละลดความขัดแย้งการบริหารจัดการ สมาธิการปฏิบัติที่ดีงามอย่างต่อเนื่อง สร้างความมั่นใจแก่สมาชิกอย่างต่อเนื่อง และปัญญาวิเคราะห์ ตรวจสอบผลประโยชน์ หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา สำหรับการพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนต้นแบบศีล การปฏิบัติตนไม่ทุจริต ปฏิบัติตามระเบียบทางการเงิน สมาธิ การปฏิบัติกิจกรรมดี ๆ อย่างต่อเนื่อง ปัญญา การวิเคราะห์ตรวจสอบ

กันและกันอย่างมีเหตุผล รับประโยชน์ร่วมกัน การพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนตามหลักไตรสิกขา นำไปสู่ต้นแบบทางการบริหารองค์กรการเงินชุมชน ที่สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจชุมชน ความมั่นคงขององค์กร ต้นแบบสมาชิกที่มีคุณธรรม การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามระเบียบ ไม่ทุจริต และมีการปฏิบัติตามหลักธรรมอื่น ๆ เช่น สังคหวัตถุ หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น ผูกไมตรี เอื้อเฟื้อ เกื้อกูล เป็นต้น

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. แนวคิด ทฤษฎี หลักการดำเนินงานขององค์กรการเงินชุมชนและหลักพุทธธรรมที่สนับสนุนการจัดการองค์กร การพัฒนาจะต้องดำเนินไปพร้อม ๆ กัน 4 ทาง คือ การพัฒนาทางด้านกายภาพ การพัฒนาศีลธรรมและ/หรือการพัฒนาสังคม การพัฒนาทางด้านจิตใจ และการพัฒนาทางด้าน ปัญญา นอกจากนี้การพัฒนา เป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคม ได้แก่ คน กลุ่มคน การจัดระเบียบความสัมพันธ์ทางสังคม ด้วยการจัดสรรทรัพยากรของสังคมอย่างยุติธรรม และมีประสิทธิภาพ และการพัฒนา ยังหมายถึง การที่คนในชุมชนและสังคมโดยส่วนรวม ได้ร่วมกันดำเนินกิจกรรมเพื่อปรับปรุงความรู้ความสามารถของตนเอง ได้ร่วมกันเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของตน ชุมชน และสังคมให้ดีขึ้น สอดคล้องกับ พระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ) (2551) กล่าวว่า การพัฒนาเป็นการทำให้เจริญขึ้น ทำให้รุ่งเรืองขึ้น ใช้ได้ทั้งการพัฒนาวัตถุและการพัฒนาจิตใจ เช่น การพัฒนาชนบทการ พัฒนาประเทศ การพัฒนาสติปัญญา และการพัฒนาจิต เป็นต้น แต่ศัพท์ทางพระพุทธศาสนาที่แท้จริงที่ใช้ในการพัฒนาจิตนั้น ท่านใช้คำว่า ภาวนา หมายถึง การทำให้มีการทำให้เกิดขึ้น ทำให้เจริญ การ อบรมการบำเพ็ญ เช่น คำว่า สมาธิภาวนา คือ การเจริญ การอบรม หรือบำเพ็ญสมาธิและคำว่า วิปัสสนาภาวนา คือ การเจริญ การอบรม หรือการบำเพ็ญวิปัสสนา

องค์กรการเงินชุมชนหมู่บ้าน เป็นการสะสมเงินกองทุนในหมู่บ้าน เพื่อการพึ่งตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การประกันความมั่นคงและความก้าวหน้าขององค์กรการเงินชุมชนหมู่บ้านก็คือ การบริหารงานโดยองค์ประกอบของการบริหารงาน คือ คณะกรรมการซึ่งคณะกรรมการจะต้องเป็นที่ศรัทธาของสมาชิก มีความสามารถ และเป็นผู้ที่มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์เสียสละ รับผิดชอบ มีการทางานอย่างโปร่งใส โดยเฉพาะระบบบัญชีต้องสะอาด บริสุทธิ์ รับการตรวจสอบได้ตลอดเวลา สอดคล้องกับ เสรี พงศ์พิศ (2547) กล่าวว่า องค์กรการเงินชุมชน

หมู่บ้านตามแนวพระราชดำริมีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนโดยการให้สินเชื่อเพื่อการสนับสนุนการประกอบอาชีพ การลดหรือบรรเทาการขูดรีดทางเศรษฐกิจ จากการกู้ยืมเงินนอกระบบและบทบาทในการพัฒนาสังคม คือ เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้สำหรับสมาชิกในชุมชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของสมาชิก การส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ของสมาชิกทั้งภายในและภายนอกองค์กร และการจัดสวัสดิการสังคมด้านการสงเคราะห์แก่สมาชิก เช่น การให้ทุนการศึกษา ฌาปนกิจสงเคราะห์ เงินสงเคราะห์คนชรา เงินสงเคราะห์คนพิการ ค่ารักษาพยาบาล เป็นต้น

วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวไทย ได้รับการกล่อมเกลาจากคำสอนทางพระพุทธศาสนามาตั้งแต่ครั้งสร้างชาติไทย กล่าวได้ว่า วิถีพุทธ คือ วิถีวัฒนธรรมของชาวไทยส่วนใหญ่ จนมีความเป็นเอกลักษณ์ ที่ได้รับการยอมรับทั่วโลก หลักพุทธธรรมเป็นองค์ความรู้ที่มุ่งเน้นให้เข้าใจธรรมชาติของโลกและชีวิต ให้สามารถ ดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องเหมาะสม คือ การกิน การอยู่ การดู การฟัง และการมีชีวิตที่บริสุทธิ์ ทำให้ผู้ศึกษาและปฏิบัติตามพุทธธรรม มีความสุข ในขณะเดียวกัน ก็ช่วยให้คนรอบข้างและสังคมมีความสุขไปพร้อมกันด้วยพุทธธรรม เป็นระบบการศึกษา 3 ประการ เรียกว่า ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งเป็นระบบการฝึกหัดอบรมเพื่อพัฒนากาย ความประพฤติ จิตใจ และปัญญา ไตรสิกขานี้ เป็นองค์ความรู้ที่ครอบคลุมการดำเนินชีวิตทุกด้าน ตั้งแต่เรื่องง่าย ๆ ไปจนถึงเรื่องที่ละเอียดซับซ้อน ไตรสิกขาจึงเป็นระบบการให้การศึกษาที่สมบูรณ์ที่สุด ในการทำให้เป็นคนดี เก่ง และมีความสุข

2. ปัญหาการจัดการองค์กรการเงินในจังหวัดนครราชสีมา ปัญหาหลักคือการบริการจัดการ สมาชิกสะสมเงินกองทุนเพื่อการพึ่งตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน คณะกรรมการเป็นที่ศรัทธาของสมาชิก มีความสามารถ และเป็นผู้ที่มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ ทำงานอย่างโปร่งใส การขาดความรู้และทักษะในการจัดทำบัญชี รวมทั้งการจัดกิจกรรมทางการเงิน การจัดทำเอกสารให้เป็นระบบ เพื่อใช้ในการตรวจสอบ ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และความเต็มใจ ในการทำงานเต็มเวลา รวมทั้งบางส่วนไม่ได้รับการดูแลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับในส่วนที่ไม่ตรงกับความต้องการ ในการสนับสนุนความรู้ และแนวทางปฏิบัติ เพื่อแก้ไขปัญหา ข้อบกพร่องของกองทุน เช่น หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ช่องทางการลงทุนที่สร้างผลตอบแทน สอดคล้องกับ ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา (2551) ได้กล่าวไว้ว่า ในเรื่องปัญหาในการนำนโยบาย ไปปฏิบัติประกอบด้วย ปัจจัยด้านบุคลากร ในด้านคุณสมบัติความรู้ความสามารถ ความเต็มใจหรือความตั้งใจที่จะมาร่วมเป็นผู้ปฏิบัติและปัจจัย

ในด้านเงินทุนที่จะต้องตอบสนองต่อความ ต้องการได้อย่างทันเวลา ถ้าหากไม่สามารถตอบสนองได้หรือเกิดความล่าช้าจะส่งผลต่อการ ปฏิบัติงาน อาจนำมาซึ่งความล้มเหลวในการปฏิบัติงาน และปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ถือเป็นสิ่งสำคัญที่หน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องให้การสนับสนุนทางด้านวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ อย่างเพียงพอ เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งยังสอดคล้องกับ กมลลักษณ์ ดิษยนันท์ (2544) ได้ทำวิจัยเรื่องศักยภาพและปัญหาในการจัดการกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งพบว่า ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดการกองทุนฯ โดยส่วนใหญ่ คือ เงินทุนไม่เพียงพอกับขนาดของจำนวนสมาชิก ควรมีการปรับเพิ่มให้เหมาะสมกับขนาด ของสมาชิกและคณะกรรมการยังขาดเงินทุนในการบริหารจัดการและค่าตอบแทน จึงควรมีการจัดสรรเงินทุนในการบริหารจัดการและค่าตอบแทน เพื่อเป็นสิ่งจูงใจในการปฏิบัติงาน

ดังนั้นในการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านฯ ของแต่ละหมู่บ้านที่จะส่งผลให้การบริหารประสบความสำเร็จและเกิดประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนนั้นจึงขึ้นอยู่กับการบริหารงานของคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ ในแต่ละหมู่บ้านในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) ด้านการบริหารงาน คณะกรรมการบริหารกองทุนฯ มีความตั้งใจและทุ่มเทต่อบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบ และให้การช่วยเหลือสมาชิกทุกครั้งในกรณีที่สมาชิกมีปัญหา มีการบริหารงานอย่างโปร่งใสที่สมาชิกสามารถตรวจสอบการบริหารงานได้ มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และคณะกรรมการที่ดำรงตำแหน่งบริหารงานในแต่ละคนได้รับการยอมรับ และได้รับการไว้วางใจจากสมาชิกกองทุนฯ ในการที่จะเข้าไปบริหารงานจัดการเงินกองทุนฯ ที่ได้รับอย่างโปร่งใส และเป็นผู้ที่มีภาวะของการเป็นผู้นำที่จะกล้าตัดสินใจในการแก้ปัญหา มีพฤติกรรมการบริหารงานที่น่าเชื่อถือ บริหารจัดการกองทุนฯอย่างเป็นระบบ วางแผนการบริหารโดยการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับคณะกรรมการแต่ละคนและในแต่ละหมู่บ้านโดยส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะพัฒนาชุมชนของตนเองในด้านการส่งเสริมฝึกอบรมการประกอบอาชีพ ส่งเสริมการเรียนรู้และเสริมสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาขีดความสามารถของ บุคลากรเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมด้านสาธารณสุขให้กับประชาชนในชุมชน และการส่งเสริมสวัสดิการด้านต่าง ๆ ให้กับ ผู้สูงอายุ สตรี เด็ก คนพิการ ผู้ด้อยโอกาส เพื่อให้มีคุณภาพ ชีวิตที่ดีขึ้น 2) ด้านการบริหารงบประมาณ คณะกรรมการกองทุนจะต้องมีการบริหารจัดการ งบประมาณที่ได้รับจากรัฐบาลโดยการปล่อยกู้ให้กับสมาชิกตามความเหมาะสมของสมาชิกของแต่ละครอบครัวและต้องมีการจัดสรรเงินดอกผลที่ได้รับ จากการ

ปล่อยกู้มาใช้ในการพัฒนาชุมชนของ ตนเองในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการ จัดกิจกรรมด้านสาธารณประโยชน์ให้แก่ชุมชนของตนเอง เช่น การปรับปรุง ดูแลสภาพแวดล้อมในชุมชนของตนเอง จัดเป็นเงินสนับสนุนให้กับกลุ่ม อาชีพที่เกิดขึ้นในชุมชนของตนเอง จัดเป็นงบประมาณเพื่อใช้ในการบริหารจัดการกองทุนฯ เป็น ค่าตอบแทนให้กับคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ

3. การพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนในจังหวัดนครราชสีมาให้เป็นต้นแบบด้วยหลักพุทธธรรม โดยการพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนต้นแบบด้วยหลักพุทธธรรม เริ่มต้นจากจิตสาธารณะของคณะกรรมการที่ต้องการพัฒนาชุมชน ความต้องการของชุมชน ปัญหาชุมชน การพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนมีการสร้างความมั่นใจแก่สมาชิก ปฏิบัติตามระเบียบทางการเงิน รับประโยชน์ร่วมกันนำไปสู่ต้นแบบทางการบริหารองค์กรการเงินชุมชนสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจชุมชน สอดคล้องกับ รังสรรค์ ปิติปัญญา (2547) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนในพื้นที่จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า การที่จะพัฒนากลุ่มออมทรัพย์เหล่านี้ ให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นนั้น จะต้องให้การศึกษาอบรมเรื่องหลักอุดมการณ์ของกลุ่มแก่สมาชิกอยางสม่ำเสมอ พัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการของผู้นำให้ดีขึ้นและสร้างระบบที่มีการพัฒนาผู้นำอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการปรับปรุงระบบการบริหารจัดการให้เหมาะสมกับองค์กรมากขึ้นการพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนต้นแบบด้วยหลักพุทธธรรม เริ่มต้นจากจิตสาธารณะของคณะกรรมการที่ต้องการพัฒนาชุมชนของตนเอง ความต้องการของชุมชน ปัญหาชุมชน รัฐสนับสนุนการจัดตั้งองค์กรการเงินชุมชนและองค์กรการเงินชุมชนเมื่อดำเนินการแล้ว ปัญหาการดำเนินงาน การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ความขัดแย้งไม่แน่ใจในการบริหารองค์กร การพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนมีการสร้างความมั่นใจแก่สมาชิกโดยบุคคล คณะกรรมการเป็นผู้มีศีลสร้างความเชื่อมั่นแก่สมาชิก ศีลสร้างความสุขสงบ ละลดความขัดแย้งการบริหารจัดการ สมาธิการปฏิบัติที่ดีงามอย่างต่อเนื่องสร้างความมั่นใจแก่สมาชิกอย่างต่อเนื่อง และปัญญาวิเคราะห์ ตรวจสอบผลประโยชน์ หลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา สำหรับการพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนต้นแบบ ศีล การปฏิบัติตนไม่ทุจริต ปฏิบัติตามระเบียบทางการเงิน สมาธิ การปฏิบัติกิจกรรมดี ๆ อย่างต่อเนื่อง ปัญญา การวิเคราะห์ตรวจสอบกันและกันอย่างมีเหตุผล รับประโยชน์ร่วมกัน การพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนตามหลักไตรสิกขานำไปสู่ต้นแบบทางการบริหารองค์กรการเงินชุมชนที่สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจชุมชน ความมั่นคงขององค์กร ต้นแบบสมาชิกที่มีคุณธรรม การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามระเบียบ ไม่ทุจริต และมีการ

ปฏิบัติตามหลักธรรมอื่น ๆ เช่น สังคหวัตถุ หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น ผูกไมตรี เอื้อเฟื้อ เกื้อกูล เป็นต้น สอดคล้องกับ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2545) ได้กล่าวว่า พุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งปัญญา ดังพุทธพจน์ว่า “ธรรมทั้งหลายทั้งปวงมีปัญญาเป็นยอดยิ่ง” หลักปัญญาสำคัญ เพราะปัญญาเป็นตัวตัดสิน ในการเข้าถึงจุดหมายของพระพุทธศาสนา โดยให้ความสำคัญแก่ ศรัทธา ศีล สมาธิ ว่าเป็นปัจจัยที่ขาดไม่ได้เพื่อเข้าถึงจุดหมาย โดยมีปัญญาเป็นตัวตัดสินสูงสุด คือ ศรัทธาขาดปัญญาไม่ได้ ศีล เป็นเพียงเพื่อประคับประคองจนเกิดปัญญา สมาธิ ก็ต้องนำไปสู่ปัญญา มิฉะนั้น จะหลงผิด หลงทาง ปัญญาจึงเป็นคุณธรรมสำคัญ ปัญญาในขั้นสูงสุด คือ ปัญญาในขั้นที่รู้เท่าทันสัจธรรม เรียกว่า วิปัสสนาปัญญา

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้กำหนดนโยบายภายใต้การเสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง และเกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน เสริมสร้างการเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ และเอกชน รวมถึงการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น เป็นการพัฒนาประชาธิปไตยขั้นพื้นฐาน ซึ่งวัตถุประสงค์การจัดตั้งกองทุน 1 ล้านบาท เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย กรบรรเทาเหตุฉุกเฉิน ความจำเป็นเร่งด่วน จึงนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิการที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน ส่งเสริมการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบการบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหาการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองในอนาคต กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายของรัฐบาลในปี พ.ศ. 2544 เพื่อเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม การแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมทั้งเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังภาพที่ 1

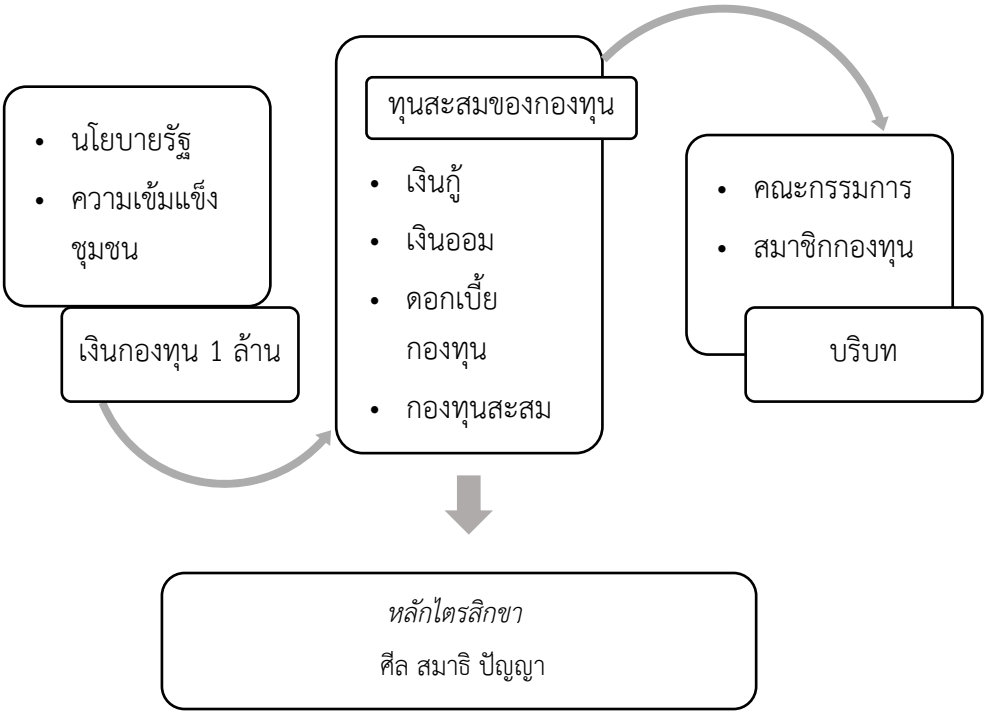

ภาพที่ 1. องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

1. ชุมชนได้เรียนรู้ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงแนวคิดการพัฒนาในระดับชุมชน มีการพัฒนาที่มุ่งเน้นความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจเป็นหลักมาสู่การยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา โดยมองว่าคนเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญที่สุด หากสามารถพัฒนาคนให้มีคุณภาพก็จะเป็นปัจจัยที่นำไปสู่การพัฒนาในด้านอื่น ๆ อันเป็นการปรับเปลี่ยนความคิดในการพัฒนาที่เชื่อว่าเศรษฐกิจเป็นตัวกำหนดความเจริญมาสู่ด้านอื่น ๆ ที่เป้าหมายจะมุ่งพัฒนาให้ชุมชนมีความเข้มแข็งโดยเชื่อว่าถ้าชุมชนมีความเข้มแข็งแล้วจะทำให้บุคคลอยู่ดีกินดี มีชีวิตที่ดีได้อย่างแท้จริง

2. ศักยภาพในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่สามารถบริหารจัดการกองทุนให้ดำเนินไปได้ด้วยดี มีแหล่งเงินทุนให้แก่สมาชิกผู้กู้อย่างไม่ขัดสน ผู้กู้ก็สามารถนำเงินกู้เพื่อไปพัฒนาอาชีพของตน สร้างงาน สร้างรายได้ เป็นการพัฒนาท้องถิ่นของตนเพื่อช่วยแก้ปัญหาเศรษฐกิจของชุมชนให้ดีขึ้น สมาชิกของกองทุนมีความผูกพัน สามัคคี และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน และร่วมกันปฏิบัติตามระเบียบกองทุนอย่างเคร่งครัด กองทุนก็จะบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

3. การรวมตัวกันของชุมชนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มิใช่ประโยชน์ส่วนตนโดยการสร้างจิตวิญญาณตามหลักไตรสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา สำหรับการพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนต้นแบบ ศีล การปฏิบัติตนไม่ทุจริต ปฏิบัติตามระเบียบทางการเงิน สมาธิ การปฏิบัติกิจกรรมดี ๆ อย่างต่อเนื่อง ปัญญา การวิเคราะห์ตรวจสอบกันและกันอย่างมีเหตุผล รับประโยชน์ร่วมกันของชุมชนได้จากการที่สมาชิกมีรู้สึกความผูกพัน รักใคร่สามัคคี ภักดีกับชุมชน เสียสละทำงานเพื่อชุมชน มีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน มีความเป็นปึกแผ่น มีสันติภาพ ชุมชนมีสิ่งที่สมาชิกยึดเหนี่ยวร่วมกัน ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง

4. ความสามารถในการจัดการตนเอง และแก้ปัญหาของตนเองได้ โดยร่วมช่วยกันวางแผน จะทำอะไร ใครเป็นผู้ทำ ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร มีการจัดกระบวนการเป็นการเตรียมการเพื่อดำเนินการตามแผน ซึ่งต้องมีการเตรียมคน เตรียมวัสดุ อุปกรณ์ การลงมือดำเนินการเป็นการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้จนกว่างานจะสำเร็จและชุมชนมีการเรียนรู้ความเป็นไปของโลก รู้ข่าวสารทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ รวมทั้งเพิ่มพูนความรู้ด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นเช่น ด้านการประกอบอาชีพ ด้านการเมืองการปกครอง เป็นต้น นอกจากนี้การเรียนรู้จะเป็นไปในลักษณะเรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติ

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 การสร้างความตระหนักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนระหว่างสถาบันการศึกษาท้องถิ่น คณะกรรมการกับคณะผู้วิจัย

1.2 การดึงภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในงานวิจัยให้เกิดกิจกรรมเชิงพาณิชย์ สร้างกระแสการมีส่วนร่วม และต่อยอดงานวิจัยให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ

1.3 การสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ในท้องถิ่นให้เกิดความร่วมมือทางวิชาการภายหลังจากสิ้นสุดโครงการวิจัย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การพัฒนาชุดความรู้ป้องกันการทุจริตด้วยหลักการทางพระพุทธศาสนา

2.2 การสร้างระบบตรวจสอบทุจริตผ่านกระบวนการชุมชน

2.3 การพัฒนาผู้ประกอบการชุมชนจากฐานการพัฒนาองค์กรการเงินชุมชน

เอกสารอ้างอิง

กมลลักษณ์ ดิษยนันท์. (2544). *ศักยภาพและปัญหาในการจัดการกองทุนหมู่บ้านในจังหวัดเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

จำนงค์ สมประสงค์. (2555). *การจัดตั้งและบริหารธนาคารหมู่บ้านตามแนวพระราชดำริ*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิกลุ่มเกษตรกรแห่งประเทศไทย.

ชญาณ์นันท์ ณัชภัคปฐมภพ. (2558). แนวทางการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์. *วารสารการจัดการสมัยใหม่, 13*(2), 93-101.

ประเวศ วะสี. (2550). *เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม*. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.

พระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ). (2551). *การบริหารจิต*. กรุงเทพฯ: เซเว่น พริ้นติ้ง กรุ๊ป.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2545). *ธรรมนูญชีวิต: พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ บริษัท สกธรรมิก จำกัด.

ยงยุทธ เจริญรัตน์. (2545). *ประเมินผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ศึกษาเฉพาะกรณี กองทุนชุมชนเมืองของกรุงเทพมหานคร* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

รังสรรค์ ปิติปัญญา. (2547). *แนวทางการพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนในพื้นที่จังหวัดลพบุรี* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา. (2551). *หน้าที่ทางการบริหาร*. เชียงใหม่: โรงพิมพ์ดาว.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2544, 26 มิถุนายน). THE GRAMEEN BANK ธนาคารหมู่บ้านตามแนวทางพระราชดำริที่ไทยควรศึกษา. *ไทยโพสต์*, น. 20.

เสรี พงศ์พิศ. (2547). *ฐานคิดจากแผนแม่บทสู่วิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพฯ: พลังปัญญา.

Adjei, J. K., Arun, T., & Hossain, F. (2009). Asset Building and Poverty Reduction in Ghana: The Case of Microfinance. *Centre for Socio-economic Dynamics and Cooperation of the University of Bergamo*, *33*(3), 265-291. Retrieved from https://www.jstor.org/stable/41406497

Li, X., Gan, C., & Hu, B. (2011). The welfare impact of microcredit on rural households in China. *Journal of Socio-Economics*, *40*(4), 404–411. https://doi.org/10.1016/j.socec.2011.04.012

Mago, S., & Mago, S. (2013). Asset-Building and Microfinance: An Econometric Analysis. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, *4*(3), 449–456. doi: 10.5901/mjss.2013.v4n3p449